

Editorial: Minulost a přítomnost Skupiny pro výzkum učebnic

Redakci každého vědeckého časopisu potěší, pokud se přibližně ve stejném čase sejde několik tematicky propojených textů, které následně vytvoří neplánované monočíslo. Osud tomu chtěl, že ústředním tématem neplánovaného monočísla Pedagogické orientace, které právě otvíráte, jsou učebnice.

Není bez zajímavosti, že čtyři z pěti publikovaných studií pochází z pera brněnských autorů. Jedná se patrně o efekt silné výzkumné tradice, kterou na Pedagogické fakultě MU zahájil v roce 2005 profesor Maňák. Skupina pro výzkum učebnic PdF MU pod jeho vedením vyprodukovala řadu pozoruhodných a dodnes hojně citovaných publikačních výstupů.¹

Dodnes čelíme zvědavým otázkám mnoha našich kolegů a kolegyň zjišťujících, proč Skupina pro výzkum učebnic přestala existovat. Abychom spekulacím o jejím konci učinili přítrž, předesíláme, že se v roce 2010 transformovala do Skupiny pro výzkum kurikula (vedené P. Knechtem). Dokladem jsou koneckonců výzkumné práce z oblasti výzkumu učebnic, které byly a jsou pod hlavičkou Skupiny pro výzkum kurikula nadále publikovány.² Důvodem rozšíření výzkumného záběru a vypuštění termínu učebnice z názvu Skupiny byl vzrůstající zájem výzkumníků o širší kurikulární kontext tvorby, obsahu, užívání, schvalování a hodnocení učebnic. Současně se také objevila potřeba poskytnout komunikační a publikační platformu osobám zabývajícím se výzkumem ostatních kurikulárních dokumentů, tedy nikoli pouze učebnic.

Pokud se ohlédneme zpátky do minulosti, je na místě podotknout, že nároky na kvalitu publikačních výstupů zastřešovaných Skupinou pro výzkum kurikula (od roku 2015 vedené K. Peškovou) mají výrazně stoupající tendenci. Od pionýrských studií sborníkového stříhu se produkce přesunula k publikačním produktům prověřeným náročným redakčním a recenzním řízením. Dokladem jsou studie publikované v tomto čísle PedOr. Jsou zde prezentovány výzkumy týkající se současných učebnic angličtiny (J. Kubrická), zeměpisu (T. Janko), a přírodovědy (M. Hrozová). Za zcela unikátní je

¹ Za zmínku stojí zejména následující publikace:

Maňák, J., & Knecht, P. (Eds.). (2007). *Hodnocení učebnic*. Brno: Paido.

² Za zmínku stojí zejména následující publikace:

Janík, T., Najvar, P., & Kubiátko, M. (Eds.). (2011). *Kvalita kurikula a výuky: výzkumné přístupy a nástroje*. Brno: Masarykova univerzita.

možné považovat výsledky výzkumu zaměřeného na hodnocení kvality čítanek (H. Lavičková). Zmíněné studie jsou doplněny neméně zajímavým pojednáním o možnostech využití metody eye-trackingu ve výzkumu užívání edukačních médií (D. Labischová). Jelikož eye-tracking reprezentuje aktuálně často užívanou výzkumnou metodu nejen ve výzkumu učebnic, neplní publikovaná studie pouze funkci tematicky souvisejícího supplementu. Naopak. Její metodologické i obsahové ukotvení je natolik originální, že může být inspirativní pro široký oborově neohrazený okruh čtenářů.

Monotematické číslo doplňuje mimo jiné recenze J. Maňáka hodnotící nedávno vydanou publikaci věnovanou metodologii výzkumu učebnic a zpráva D. Labischové o činnosti Česko-německé komise pro školní učebnice.

Texty publikované v tomto čísle PedOr dokládají, že ačkoli výzkum učebnic nepředstavuje výzkumné téma dominantně podporované grantovými agenturami, jeho závěry jsou bezesporu užitečné a mnohdy i překvapující. Zejména v tom smyslu, že vybízejí k zamyšlení nad (ne)kvalitou současných českých učebnic. Jelikož učebnice více či méně skrytě ovlivňují reálné výukové procesy, je třeba připustit, že právě učebnice jsou jedním z klíčových faktorů ovlivňujících kvalitu (ve) vzdělávání. Naším přáním proto je, aby prezentované myšlenky, závěry a doporučení nezůstaly bez odezvy a oživily téma školních učebnic ve vzdělávací politice, výzkumu i pedagogické praxi.

Karolína Pešková a Petr Knecht